

“

Jente Posthuma

*Na co radši
nemyslím*

”

HLAS

přeložila
Blanka Konečná

Na co radši nemyslím

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Jente Posthuma

Na co radši nemyslím – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

EDICE HLAS • SVAZEK 2

Vyšehrad

Jente Posthuma

Na co

radši

nemyslím

přeložila Blanka Konečná

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Kniha vychází s laskavým přispěním
Nizozemského literárního fondu.

The publisher gratefully acknowledges
the support of the Dutch Foundation for Literature.

Pro Jampíjórise

a tehdy mu došlo, že ho Roy měl rád a že to mělo stačit.
Prostě jen nic nepochopil včas.

David Vann, *Legenda o sebevraždě* (2008)

Waterboarding, řekla jsem mámě. To ti někdo přikryje obličej hadrem a polejvá ho vodou. Máš pocit, jako by ses topila. Vlastně se topíš.

A vy to jako budete dělat, odvětila.

Jo.

Máma si povzdychla. To určitě vymyslel tvůj bratr.

Tuhle jsme se dívali na film o Guantánamu, vysvětlovala jsem. A najednou se mě zeptal, jestli bych na něm nezkusila waterboarding. Chce vědět, jaký to je. Jedině když mi to uděláš taky, řekla jsem na to. Takhle nějak to bylo.

A jaký to bylo? zeptala se máma.

Ještě jsme to nedělali!

Co máma zestárla, byla ještě horší posluchačka než předtím.

No jo, odtušila. Včera jsem se dívala na jeden seriál a moje oblíbená postava vyletěla do povětří. Tak jsem špatně spala.

Rozhodli jsme se udělat si pohodlí, tak jsme si vybrali můj gauč. Brácha šel jako první. Ležel na zádech s červenou kostkovanou utěrkou přes obličej. Já stála vedle něj s karafou vody.

Jdem na to, řekla jsem a začala jsem na utěrku lít vodu. Po několika vteřinách si ji brácha strhl a posadil se.

Možná bysme tě měli svázat, zkonstatovala jsem.

Svázala jsem mu zápěstí svými punčocháči a začali jsme znovu. Po půlminutě jsem mu utěrku měla sundat, tak jsme se domluvili. Nastavila jsem si na telefonu časovač. Brácha funěl a snažil se pohnout rukama. Teď se topí, pomyslela jsem si. Půlminuta trvala celou věčnost, a když jsem mu ten kus látky z hlavy sundala a on dokašlal, pronesl: Takhle to fakt stačí.

Já na zápěstích nechtěla mít nic. Chtěla jsem být schopná si utěrku strhnout, až to za vhodné uznám já.

Tak to teda ne, protestoval brácha. Svázal mi zápěstí a položil mi utěrku přes obličej. Voda mi natekla do nosu, neměla jsem vzduch. Snažila jsem se vstát, něco jsem skopla na zem. Když jsem se konečně posadila, setřásla jsem ze sebe mokré hadr a ruce si vykroutila z pout.

Brácha mi podal papírový kapesník, abych se mohla utřít, ale já zavrtěla hlavou, nadechla jsem se a vydechla, a ještě jednou, a znova. Ozvaly se kostelní zvony, ohlásil se časovač v telefonu.

Proč jsi mi nepomohl?

Promiň, odpověděl.

Myslela jsem, že budu zvracet. S hlavou nad mísou jsem čekala, až něco přijde, ale nepřišlo nic, a já myslela na den, kdy jsem si domů přivedla kluka a on mi zatlačil hlavu dolů. Ruce mi tiskl k uším a hlavu tlačil pořád níž a níž a možná si myslel, že mě to vzrušuje, protože když jsem se zapřela o jeho kolena, abych se vymanila, ještě stisk zesílil a já už slyšela jenom bušení vlastního srdce. Vzpomněla jsem si, kdy se přede mnou někdo poprvé zmínil o svírání srdce. Byla to máma. Někomu říkala: Svírá se mi srdce starostí o dceru, protože krásy teda moc nepobrala. Brácha jí starosti nedělal, ani to jeho vytrhávání vlasů, ani výsledná lysina. Už si nevzpomínám, kdy s tím přestal, ale po čase toho nechal a vlasy mu zase narostly.

Můj syn dokáže všechno, tvrdila máma často. Jednou vykoná něco výjimečného.

Když se brácha na jednom workshopu znovu narodil, prohlásil: Život není rovná čára, je to kruh. Můžeš zemřít a začít znovu.

Byl to workshop pro vyznavače Osha, kteří v něm i dvacet let po jeho smrti stále viděli duchovního mistra. To ostatně znamená i jeho jméno.

Osho, řekl brácha. Toho přece znáš, ne? Ten chlap, co si nejdřív říkal Bhagván. To znamená Bůh.

To jsem samozřejmě věděla. Byl to muž, který se narodil jako Čandra Móan, což je v Indii nudně obyčejné jméno, a jako dítě dostal od prarodičů přezdívku Radžníš neboli Král noci. Radžníš často chodil k řece nedaleko domova, držel jiné děti pod vodou, dokud se skoro neutopily, a pak se jich ptal, jaké to bylo. Jako Bhagván tvrdil: Naděje je droga. Pouze ti, kdo jsou připraveni zemřít, poznají láskyplný život. Kdo se smrti bojí, do mystéria lásky nikdy nepronikne. Lidem přicházejícím do jeho ášramu v Puné kázal, že se musejí odevzdat. Když teď odejdete, můžete svůj život stejně tak dobře ukončit, říkal. Podle něj bylo nutkání k sebeusmrcení známkou skutečné inteligence a citlivosti, potřebou uniknout tíži ega. Pro člověka, který prohlédl bezvýznamnost všeho, bylo sebeusmrcení – nebo úplné odevzdání – jedinou alternativou. Zhruba takhle se to psalo na bráchově oblíbeném webu, v krátkých, zvláště rozdělených větách pod sebou, jako nepovedená báseň.

Není úplně jasné, na co Osho v roce 1990 zemřel, jeho tělo spálili pár hodin po smrti. Krátce před ní tvrdil, že ho v roce 1985 v americkém vězení otrávil. Existují i lidé, kteří si myslí, že už ho život unavoval, a proto požádal svého osobního lékaře, aby mu píchl smrtící injekci.

Mimochodem, později už si brácha nemyslel, že je život kruh. Říkal: Začíná období extrémního počasí. Odteď už to bude jenom horší.

V celonárodním průzkumu štěstí si naše rodiště vedlo lehce nadprůměrně. Nebo lehce podprůměrně, už si to přesně nepamatuju. Já mám v každém případě na naši vesnici dobré vzpomínky. Můj brácha je neměl. Do poslední chvíle se rozčiloval, kdykoliv jsem začala o kašně na návsi a těch dětech, menší bývaly nahaté a větší mívaly plavky, nebo o růžových bikinách se třpytkami, které mi teta přivezla z New Yorku.

V New Yorku bylo v roce 1990, v tom roce, kdy nám s bráchou bylo deset, v roce, kdy jsem dostala bikiny se třpytkami, spácháno 2245 vražd. A 596 sebevražd. Byl to taky rok, kdy si pár kluků u kašny zvyklo stahovat bráchovi plavky, takže musel chodit domů s holým zadkem.

New York zná i dny bez sebevraždy. Nejsou to žádné svátky, nevyhlašují se předem. Jedním takovým dnem bez sebevraždy byl v New Yorku 12. červenec 1993, jak jsme se s bráchou dočetli druhý den odpoledne na teletextu. Právě jsme se vrátili z plácku za supermarketem, kde stál vysoký jeřáb. Určitě má aspoň padesát metrů, tvrdil brácha. Jaký by to asi bylo na něj vyšplhat, až úplně nahoru, nadhodila jsem. Kam až by se dalo dohlédnout. Za mnou zaburácela motorka a já se ohlédla a uviděla pracovníka z oddělení masa, jak s kvílejícími pneumatikami vyrazil na silnici. To burácení, co motorky vydávají, vůbec není potřeba, to se jenom předvádějí, nic víc, řekl mi jednou brácha. Když jsem se otočila zpátky, brácha už šplhal na jeřáb. Honem jsem sklopila oči, na trsy trávy u mých nohou, a dívala jsem se na ně tak dlouho, dokud mě nezačalo bolet za krkem a brácha s žuchnutím nedopadl vedle mě. Je vidět město, oznámil mi, a řeku, všechny zákruty až k městu.

Bylo to pěkný? zeptala jsem se.

Bylo to hlavně daleko, odpověděl.

A než jsme ten večer usnuli, řekl: Dneska byl taky den bez sebevraždy.

Mezi lety 2000 a 2015 v New Yorku ohromně klesl počet vražd, ale stoupl počet sebevražd. Mezi nejpopulárnější metody sebevraždy v New Yorku patří oběšení, uškrcení a udušení, nebo skok z velké výšky. Počet skokanů však klesá. Přesto jich mají v New Yorku pořád víc než ve zbytku Spojených států. Osmkrát víc, abych byla přesná.

Možná New York vděčí za vysoký počet skokanů Wall Street, kde v dobách recese z okna sem tam vyskočí nějaký ten manažer hedgeového fondu. Podle Středisek pro kontrolu a prevenci nemocí má každý, kdo na Wall Street pracuje, o čtyřicet procent vyšší pravděpodobnost, že si vezme život, než je průměr. Byznysmeni z Wall Street jsou od přírody velmi soutěživí perfekcionisté, práce je jejich celý život a neustále se srovnávají s kolegy.

Brácha si říkal Jednička a mě pojmenoval Dvojka, protože se narodil o tři čtvrtě hodiny dřív než já, jednoho parného srpnového dne. Považoval mě za svoji malou sestřičku, při narození byl větší a těžší než já, v mámině břiše zabíral skoro všechno místo. Já ležela za ním, levou nohu přehozenou přes levé rameno, tak se to vypráví. Proto chvíli trvalo, než jsem se dostala ven. Čekali nás vlastně až o měsíc později, ale brácha už se rozhodl odejít a já tam zůstat nemohla.

Že nejsme identičtí, jsem dlouho brala jako hendikep, důsledek našeho dřívějšího narození, i tehdy, kdy už jsem dávno chápala rozdíl mezi jednovaječnými a dvouvaječnými dvojčaty. V devátém měsíci jsme se třeba mohli ještě trochu sblížit.

Brácha byl živější, mluvil víc nahlas a vztekal se víc než já. Házel věcmi, mlátil dveřmi a kopal do nich. Po takovém záchvatu se vždycky zavřel v pokoji, a když se pak vrátil zpátky dolů, dělal, jako by se nic nestalo. Rodičům stačilo jenom přihlížet a sem tam něco opravit. To mně museli věnovat pozornost. Vyžadovala jsem, aby mě utěšovali, když mi bylo smutno, a aby pohledem nebloudili k novinám nebo televizi. Tehdy jsem svoje pocity vystavovala na odív, nevěděla jsem, že se to nedělá.

Popisovali mě slovem prudič. O bráchovi říkali, že je svéhlavý. Vždycky všechno věděl o maličko líp než já. Myslím,

že jsem ho nikdy neslyšela říct „Vážně?“, když jsem mu něco vyprávěla. Nebo: „Ty jo, to jsem nevěděl.“ Většinou pronesl „já vim“, a když něco nevěděl, neřekl nic.

Severní věž se jmenovala WTC 1, takže Jižní věž pojmenovali WTC 2. WTC 1 byla vysoká 417 metrů a WTC 2 o dva metry nižší. WTC 1 měla na střeše anténu a dostavěli ji v roce 1972, o rok dřív než WTC 2, která anténu neměla. WTC 1 byla na chvíli nejvyšší budovou světa, dokud v roce 1973 v Chicagu nevyrostla 442metrová Sears Tower. To bylo pro WTC 1 mrzuté. Ale co je horší? Být na kratičkou chvíli nejvyšší budovou světa, nebo nejvyšší budovou světa nikdy nebýt, protože ta věž vedle vás byla vždycky o kousíček vyšší?

Dřív jsem usínala s plakátem Continental Airlines nad postelí, s obrázkem Dvojčat tyčících se proti růžové večerní obloze. V porovnání s věžemi byla socha Svobody stojící v popředí miniaturní. Vypadalo to, jako by ta žena svou pochodní chtěla mrakodrapy zapálit. Plakát jsem koupila na bleším trhu, kam jsem s tátou chodila každou sobotu. Ta fotka není přesná, oznámil mi brácha, když jsem si ho přinesla domů. Ve skutečnosti ty věže nejsou stejně vysoký.

Snila jsem o tom, že si Dvojčata prohlédnu zblízka. Dovnitř bych jít nepotřebovala a už vůbec ne stát úplně nahoře, i když pod nimi to taky nebylo úplně bez rizika. Co jedna slavná popová hvězda vyskočila z okna hotelového pokoje pouhých šestnáct kilometrů od naší vesnice a máma nás poučila, že když se někdo slavný rozhodne sám ukončit svůj život, následuje vlna sebevražd, dívali jsme se nahoru vždycky, když jsme míjeli nějakou vysokou budovu – co kdyby tam stáli skokani.

Naši byli geologové, dost se dívali do země. Oba pracovali v Geologickém institutu ve městě. Máma byla odbornice na svahové pohyby a táta se zabýval mikroskopickými rozborů půdy. Kdykoli se někde těžil písek, museli jsme s bráchou vyjmenovat, kolik vrstev půdy vidíme. Na dovolených ve Švédsku jsme se neustále hrabali v zemi, hledali jsme fosilie staré minimálně tři sta padesát miliónů let. Cokoliv mladšího rodiče považovali za ztrátu času. Založila jsem